

Společné zdanění manželů – přínos pro rodinu nebo trest pro pracující manželku s nižším příjmem? Odpovídá ekonom Daniel Münich

Alexandra Jachanová Doleželová, Gender Studies, o.p.s.

V březnu měly finanční úřady opravdu na pilno a to také díky novému společnému zdanění manželů. Mnoho manželských párů se rozhodlo tohoto systému využít. Zdá se, že společné zdanění má pozitivní vliv na příjem domácností. Proč je tedy v Evropské unii trendem od společného zdanění spíše ustupovat? Hlavním důvodem je, že společné zdanění má negativní vliv na zaměstnanost žen. Proč? Na to jsem se zeptala ekonomy **Daniela Münicha z CERGE-EI, Centra pro ekonomický výzkum a doktorandské studium Univerzity Karlovy.**



Ženy jsou v rodině většinou nositelé sekundárního příjmu. Může proto společné zdanění negativně ovlivnit zaměstnanost žen?

Společné zdanění skutečně může mít negativní dopad na zaměstnanost toho z manželů, jejichž výdělků nebo potenciální výdělků jsou výrazně nižší než jsou výdělků partnera. Tím s nižšími příjmy je samozřejmě v naprosté většině manželka. Podstatou společného zdanění manželů je, že stejnou daňovou sazbou zdaňuje každou dodatečnou vydělanou korunu bez ohledu na to, zda jí vydělal manžel či manželka. Tato společná daňová sazba je zpravidla nižší, než by platil manžel a vyšší než by platila manželka, kdyby neuplatnili společné zdanění. Při společném zdanění tak manželka do rodinného rozpočtu přinese méně čistého výdělku než bez společného zdanění. Jako rodina si samozřejmě polepší, protože to, o co přijde na daních manželka více než vykompenzuje nižší daň z manželova výdělku. Naprostá většina mužů pracuje na plný úvazek a zdanění mzdy má na jejich zaměstnanost, případně velikost úvazku, minimální dopad. Naopak u žen hraje výše čistého příjmu velkou roli. Vyšší zdanění ženina příjmu v důsledku společného zdanění jí může odradit od práce.

V posledních třiceti letech je trendem v EU posun od společného zdanění k individuálnímu. Proč se podle vašeho názoru vydala Česká republika opačným směrem?

OECD již řadu let doporučuje zemím odklon od společného zdanění manželů. Motivem je snaha podpořit zaměstnanost žen. Ta je v mnoha zemích výrazně nižší než zaměstnanost mužů. Z ekonomického pohledu představuje vyšší zaměstnanost potenciál pro další hospodářský růst. U nás se zřejmě projevuje jisté zdržení nejen ekonomické, ale i ve vnímání a chápání toho, jaké mohou být dopady některých dobře myšlených státních politik. Pokud se na rodinu díváme jako na společensko-ekonomickou jednotku, potom se na společné zdanění můžeme dívat jako na formu poměrně výrazného až unikátního snížení daní. Pokud ovšem vnímáme, že rodina se skládá z jednotlivců, kteří mají také své osobní kariérické cíle a ambice, začne společné zdanění představovat riziko. Zde je však třeba uvést, že míra zaměstnanosti žen se v České republice udržuje i po pádu komunismu na poměrně vysoké úrovni. V úvodu zmiňovaná doporučení OECD jsou především určena zemím s výrazně nižší mírou participace žen jako jsou Španělsko,

Portugalsko, Itálie nebo sousední Polsko. Zavedení společného zdanění v ČR má však významné politické pozadí. Šlo o významný programový bod koaliční KDU-ČSL, jejíž voličská základna akcentuje rozdělení rolí v domácnosti na matku starající se nejen o děti ale i chod domácnosti, zatímco muž zajišťuje chod rodiny především po materiální stránce. Pro tyto rodiny je společné zdanění nejuvhodnější a je vnímáno jako spravedlivé. Pro ČSSD nebyl velký problém učinit ve společném zdanění koaliční ústupek.

Je pravda, že společné zdanění vede k redistribuci zdrojů k vyšším příjmovým skupinám?

Zřejmě ano, alespoň na základě zkušeností z jiných zemí. Kvantitativně to zatím u nás nikdo nezkoumal, vlastně ani nemohl, protože společné zdanění máme jen rok a pár měsíců. Mnoho lidí si novou skutečnost pořádně uvědomilo až teď, když předkládali daňové přiznání za loňský rok. Výrazný agregátní dopad na participaci žen v ČR nepředpokládám, ale v jistých skupinách domácností se to časem může projevit. Zde stojí za připomenutí, že dopad může být spíše dlouhodobý, způsobený tím, že část žen ztratí kontakt s trhem práce a profesí a bude pro ně větší problém se na trh práce později vracet.

Takže pro a proti společného zdanění.

Společné zdanění představuje selektivní snížení přímých daní. Zvýhodňuje rodiny s dětmi, jejichž rodiče mají výrazně odlišné výdělky. Tyto dva atributy je zřejmě možno chápat za přínos. Jako negativní lze zřejmě hodnotit potenciálně negativní dopad společného zdanění na zaměstnanost nízko-příjmových partnerů. V reáliích České republiky jde v naprosté většině o ženy.